

ták befolyása sem nagy a szakszervezetekben. Állandóan kritizálják a szakszervezeti vezetést s egyformán támadják a szociálisták mindkét szárnyát. Mozgalmuk erősen szektajellegű.

S Z E R E S D M A G A D

Írta: SINKÓ ERVIN

Az apjának, a nagyapjának bizonyára éppoly görbe volt a háta, mint neki, aki alig mult tizéves s már éppugy, mint az apja és nagyapja tível a kezében naphosszat ott ült a szűk ucca egyik szövetek, petróleum és ételek szagától terhes sötét szobájában. Egy nagy konfekciós áruháznak dolgozott az egész család s a kisfiú napjában nyolcvan gombot varrt fel a nadrágokra, mellényekre meg kabátokra. Felvitte volna ott tán napi kétszáz gombig is, ha a lengyel kisvárosba be nem tör a véres vihar, a pogrom... Mikor én találkoztam vele, akkor már harminc körül járt s megfordult már a félvilágban városról városra, országról országra üzetve.

— Azon mulik minden, hogy az ember megtanulja magát szeretni. Egész szívvel és egész lélekkel, annyira, hogy... — és látom magam előtt Áront, amint további magyarázat helyett kinyújtja a karját s a hosszú, fehér ujjait úgy mozgatja a levegőben, mintha valami láthatatlan zongora billentyűin futtatná őket végig. A fekete szemei elnéztek a fejem fölött, orrcimpái megremegtek, vértelen vastag ajka körül örvendező mosoly villant s a sovány nyaka előrehajolt, mintha látna valakit, aki feléje közeleg. Néha mondott olyan szavakat, amiket nem lehet elfelejteni, de általában az arca, a legendás multja többet ígért, mint amit beszédben nyújtani tudott. Műveletlen volt és talán nem is okos.

— Te... te talán szereted magad? — kérdeztem és nem tudtam nem mosolyogni.

— Egész szívvel és egész lélekkel — mondta és hozzátette csendesen — ez talán még legfőbb tanító mesterünk tanainál is fontosabb, én legalább is csak azóta vagyok jó és erős.

S elbeszélte, hogy mióta. Ugy kezdődött, mint mindig: át kellett csempésznie magát a német határon, hogy odaát valakinek a kezébe juttasson egyetlen, az ő számára érthetetlen, de nagyon fontos levelet. Szerette az ilyen kirándulásokat. Szép az, ahogy az embert, aki különben nyomorult és haszontalan éhenkórász, túl a határon egyszerre egész sereg ismeretlen férfi és nő védi, őrzi, gondozza, izgul érte! S ezuttal is úgy volt: mint dugnivaló lopott kincset, adták Áront kézről-kézre, vitték egyik helyről a másikra. S nem is lett volna semmi baj, ha ezuttal is mint mindig, piszkos kis szobákból piszkos kis szobákba, egyik szalmazsákról a másikra hurcolják. A biztonságos szegény lakosokból azonban kifogytak. Volt azonban egy másfajta. A gazdája családotul tengerpartra ment s a házmester, akinél megőrzésre hagyta a kulcsot, az ő emberük. Megmondták Áronnak előre, hogy nem szabad felesleges lépést se tennie majd, mert alul a lakók meghallhatnák, nem szabad természetesen a leeresztett ablakredőnyöket se felhuzni, villanyt se szabad gyuj-

1. Leon Jouhaux: La CGT ce qu'elle est. Ce qu'elle veut. (Editions Gallimard, Paris). — 2. Raymond Millet: Jouhaux et la CGT (Editions Denoel, Paris).

tani, mert kiszűrődhet a fény és valaki figyelmessé lehet. Különben senki se gyanakodhat, a kulcs a házmesternél marad s az ő dolga: mozdulatlanul és nesztelenül várni, míg kint a szükséges papirokat előteremtik. Éjszaka osontak fel vele a lépcsőkön és zárták rá kívülről az ajtót.

Tapogatózva, lábujjhegyen ment előre a sötétben. A fáradság tette-e vagy a sötét, a hely biztonságos volt és hamar elaludt. Talán huszonnégy órát, talán többet is aludt s mikor felébredt, ott volt az asztalon az előre elkészített emnivaló, csak ki kellett nyújtani a kezét. Szeme annyira hozzá szokott a sötétséghez, hogy ki tudta venni a butorok körvonalait; ő maga pamlagon feküdt, a pamlagon párnák. Levetette a cipőjét s tapogatózva úgy ment szobáról szobára, mindenütt székek, amikbe belesüpped az ember, butorok, amikről azt se tudta, mire valók és nagy, jószagú, nagy szobák s a padló csúszos, mint voltak a fagyott utak a kisvárosban, ha hó hullt rájuk. Gyufát gyufa után gyújtott és nem tudott betelni azzal, amit látott. Mint a mesék — és nem mesék, nem, vannak emberek, akik ilyen lakásokban élnek hétköznap, mindig! Az ember megy az uccán és nem is gondolja, hogy ilyesmik rejtőznek a falak mögött! Vagy nem is igaz, tudta, Áron tudta, hogy ez létezik, de más az, tudni és más az, látni, tapintani a felhalmozott gazdaság szédítő bőségét. Kezét magához szorítva osont vissza a pamlaghoz. Egyszerre piszkosnak, bűdösnek érezte magát. Hát ez mi volt? Senki se volt a közelben. Fülelt tovább s egyszerre rájött: most már megint itt a csend, de az előbb valaki sirt! Egy gyerek utolsó megtört jajkiáltása a kerék alatt, mely csikorogva megy keresztül az alélt test szegény csontjain. Nem szabad fülelni, mert akkor örültségeket hall az ember a csendben... Lárma! Lárma! Csak egyszer, egyetlen egyszer végigmehetne a szobákon, de úgy, hogy jó erősen kiléphetne s keményen kopoghatna cipője a síkos padlón! De máris sokat mozgott, nem lett volna szabad s ahogy ült s az ujjában érezte még a butorok százféle formáját, szögleiteit, mintha hirtelen esszenciába sűrűsödne nyelve hegyén egész eddigi életének minden piszkos szegénysége — sirt. S ahogy sirt, — most már tudta, hogy ő az, aki sir, — csak hallgatta kíváncsian és kicsit elcsodálkozva. És akkor valami egész furcsa történt vele: felemelte a két kezét és mintha valami szörnyű sulyt dobott volna le magáról ezzel a mozdulattal — könnyű lett a keze, mint egy rövidszoknyás kislányé — és mintha nem is ő, hanem valaki más huzná oda kezét az arcához, gyöngéden, vigasztalóan és — nem is részvétellel, hanem hirtelen jókedvvel simogatta egyszer, kétszer, sokszor a saját arcát.

— Mert minden azt akarja elhíttetni velünk, hogy piszkosak és bűdösek vagyunk — mondta Áron. — Az embernek meg kell tanulni magát szeretni, azon mulik minden. És most már tudom, nemcsak azért sirtam, mert... hanem azért is, aztán már csak azért, mert örültem, örültem a gazdagságnak, a rengeteg gazdagságnak, amiről eddig nem is tudtam. Akkor tudtam csak meg, hogy mért, mivégre ismerem Szalonikitől Londonig minden hiresebb börtönt... Élni és harcolni, ó milyen jó — mondta Áron s megint kinyújtotta a karját s a hosszú ujjait úgy mozgatta a levegőben, mintha valami láthatatlan zongora billentyűin futtatná végig.

Áron történetét sose felejtettem el, de számomra új jelentőséget kapott a hírre, hogy ő, akitől hallottam, már nem él. Németországban verték agyon valamelyik koncentrációs táborban.